

Katarzynki – zapomniany zwyczaj kawalerski

24 listopada 2016

Jesień, okres po zakończeniu prac polowych, to w kulturach rolniczych okres różnych zabaw i uciech. Jedną z nich z pewnością są wróżby związane z jakże ważną sprawą, jaką jest zmiana stanu cywilnego. Wszyscy znamy bogate zwyczaje związane z wróżbami andrzejkowymi, mało kto już pamięta o wróżbach stawianych przez kawalerów.

KATARZYNA

Imię wywodzi się z greckiego słowa „katharós” co oznacza, „czysta”, „niepokalana”, bez skazy. Przypisuje się jej sprzeczne cechy. Z jednej strony pragnienie wolności i samodzielności, z drugiej strony potrzebę wsparcia na silnym, konsekwentnym mężczyźnie.

ŚW. KATARZYNA ALEKSANDRYJSKA

Według niektórych historyków Św. Katarzyna, której pamięć obchodzimy, jest postacią fikcyjną. Historycy ci wskazują na podobieństwo tej postaci Hypatii z Aleksandrii, słynnej z urody i szerokiej wiedzy wykładowczynie astronomii i matematyki

w Bibliotece Aleksandryjskiej, zamordowanej na skutek zawirowań politycznych przez pierwszych chrześcijan. Jest to jedna z najbardziej obciążonych świętych, patronuje wielu zawodom związanym z kołem lub nożem, jest patronką zawodów prawniczych i wielu innych nauk. Zgodnie z legendą urodziła się w Aleksandrii, była piękną i mądrą kobietą, która przed ukończeniem 20 roku życia zginęła od ścięcia mieczem (ok. roku 310). Imię Katarzyny nadawali rodzice swym córkom w nadziei przejęcia przez nie zarówno cech, jak i umiejętności tej świętej.

ŚW. KATARZYNA Z SIENY

Jej konkurentką jest Katarzyna ze Sieny, której kult możemy datować na XIV w. Dziewczyna, która sprzeciwiając się woli rodziców, względem zamążpójścia wstąpiła do dominikanek. Towarzyszyła tym, którym groziła śmierć, czy to na skutek choroby, czy też skazaniem. Sama zapadła na dżumę, a po wyzdrowieniu uzyskała stygmaty. Tylko, czy dziewczyna zdecydowanie sprzeciwiająca się zamążpójściu może być patronką chłopięcej potrzeby znalezienia partnerki na całe życie?...

...bo jeszcze w XIX-wiecznej Polsce Katarzynki, obchodzone w wigilię św. Katarzyny (w nocy z 24/25 listopada), były szeroko rozpowszechnionym zwyczajem. Zarówno Andrzejki, jak i Katarzynki swoje korzenie wywodzą z kultury greckiej.

Ale i w kulturze Słowian istniało święto związane z kultem bogini Doli (24 listopada), kiedy to młodzi chłopcy i dziewczyny zapytywali boginię, jaki to los im przeznaczyła. Zbieżność dat wskazuje na kolejne „zawłaszczanie” słowiańskiego święta przez chrześcijaństwo, a podobieństwo zwyczajów możemy uznać za wskazówkę, że ludzie wszędzie są podobni.

CHCESZ POZNAĆ SWĄ PRZYSZŁĄ ŻONĘ – ZAPYTAJ KATARZYNY

Właśnie w wigilię św. Katarzyny kawalerowie, tak jak panny w wigilię św. Andrzeja, posługiwali się różnymi wróżbami, aby

podejrzeć przyszłość.

Katarzynki i Andrzejki wyznaczają w kalendarzu katolickim początek adwentu, czyli ostatni moment, kiedy można się zabawić przed okresem umartwiania związanym z oczekiwaniem na powtórne przyjście Jezusa Chrystusa. Bo przecież „Święta Katarzyna adwent zawiązuje, sama hula, pije, a nam zakazuje”.

JAK POZNAĆ SWĄ PRZYSZŁOŚĆ?

Wróżb było wiele. W dniu św. Katarzyny można było ściąć gałązkę wiśni lub czereśni i jeżeli na Boże Narodzenie pokryła się kwiatami, niechybny był to dowód, że w ciągu roku należało się spodziewać wesela.

Aby poznać imię swej wybranki, wystarczyło w wigilię św. Katarzyny pod poduszkę włożyć karteczki z literami i rano wyciągając cztery z kartek i poznać imię tej właściwej. Jednak aby wróżba się sprawdziła, losując karteczkę należało wypowiedzieć formułkę „Wskaż proszę wróżbo wybrankę, żonę i przyszłą kochankę. Wyciągam karteczki cztery, są jej imienia litery.” Odkryte litery powinny znaleźć się w imieniu wybranki.

Przyszłość mogły wskazać również cztery kubki. Do jednego należało włożyć obrączkę, do drugiego monetę, do trzeciego grudkę ziemi, a czwarty pozostawić pusty. Następnie należało siedmiokrotnie zamieszać kubkami i wylosować jeden. Obrączka oznaczała ślub, moneta bogactwo, grudka ziemi pracę, a pusty albo brak zmiany, albo niechęć losu do ujawnienia przyszłości.

Chcąc poznać cechy przyszłej wybranki, należało włożyć pod poduszkę pióro i spokojnie zasnąć. Sen podpowiedział przyszły los. Kogut – pozostanie w stanie wolnym, kura biała – młodą panienkę, kura czarna – wdowę, kura z kurczętami – wdowę z dziećmi, paw – kobietę wyniosłą, próżną i dumną, sowa – żonę mądrą, chociaż nieurodziwą lub niesympatyczną, gołąb – kobietę ładną i miłą, ale ograniczoną, kaczka – żonę gadułę, kukułka – żonę niedbałą o potomstwo, a siwy koń zamiast ptaka –

starokawalerstwo.

Autorstwo: Zawisza Niebieski

Źródło: WolneMedia.net